

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 11 september 1914 kl. 1 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 8, med anledning av första kammarens beslut rörande inom andra kammaren väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbättrad organisation af hushållningssällskapen.

Med anledning av en andra inom kammaren av herr *Schotte m. fl.* väckt motion, nr 107, hade kammarens andra tillfälliga utskott hemställt, att andra kammaren måtte besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville låta utreda, huru och på vad sätt de i motionen angivna önskemålen i avseende å hushållningssällskapens organisation och verksamhet må kunna lämpligast vinnas, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, hvartill utredningen kunnat föranleda eller omständigheterna eljest påkalla. Andra kammaren fattade beslut i enlighet med utskottets hemställan.

Sedan beslutet delgivits första kammaren och hänvisats till behandling af denna kammarens första tillfälliga utskott, hemställde detta utskott, att första kammaren måtte på det sätt biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut, att första kammaren beslutar, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida icke kungl. brevet av den 28 oktober 1910 bör kunna fullständigas i de avseenden utskottet anfört.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 13 saml. 2 avd. 8 häft. (Nr 8.)

Till stöd för denna hemställan anförde utskottet:

»Det torde vara allmänt erkänt, att hushållningssällskapen utövat och fortfarande utöva en synnerligen gänelig verksamhet till främjande av jordbrukets och dess binäringars utveckling. Att denna verksamhet varit så framgångsrik är utan tvivel att till väsentlig del tillskriva det förhållandet, att sällskapen utgjort fria sammanslutningar, vilka utan trycket av former och stadganden, som bundit deras handlingsfrihet, kunnat anpassa sin organisation och sina åtgöranden efter de vitt växlande förhållanden, som skilda delar av vårt land erbjuda. Den sålunda vunna erfarenheten och det tillfredsställande sätt, varpå hushållningssällskapen kunnat fylla sin uppgift, måste givetvis väcka starka betänkligheter mot varje åtgärd, ägnad att förrycka den sällskapens karaktär av frivilliga institutioner, som hittills varit för dem utmärkande. Det kan enligt utskottets mening följaktligen icke vara att förorda att, såsom andra kammarens beslut antyder, binda hushållningssällskapen vid för hela riket gällande stadganden angående sällskapens sammansättning, angående en efter enhetliga grunder lagd beslutande representation inom sällskapen, angående valen till denna representation och den röstgrund, som därvid bör tillämpas, samt angående det inflytande på förekommande frågor avgörande, som bör tillkomma å ena sidan representantförsamlingen och å andra sidan sällskapens centrala ledning. Det kan nämligen, såvitt utskottet finner, icke undvikas, att man genom att sålunda normera sällskapens organisation och verksamhet omskapar desamma från att vara frivilliga sammanslutningar mellan medlemmar med gemensamma intressen till institutioner, mer eller mindre likställda med en statlig eller kommunal representantförsamling, där de enskilda medlemmarnas personliga insats huvudsakligen kommer att bestå i deltagandet i valet av representanterna.

Trots de betänkligheter, som utskottet sålunda uttalat mot så ingripande åtgärder, som motionen avser och andra kammaren tillstyrkt, kan det emellertid, med hänsyn till den egenskap av i viss mån offentlig institution, som utvecklingen förlänat hushållningssällskapen, enligt utskottets uppfattning icke vara annat än önskvärt, att hushållningssällskapen inrätta sig efter de allmänna grunder, som äro ägnade att förläna sällskapens organisation och verksamhet nödig stadga, och enär de i sådant avseende genom nådiga brevet den 28 oktober 1910 meddelade bestämmelser, enligt vad inom utskottet blivit upplyst, endast beträffande tre hushållningssällskap kommit till tillämpning, torde övriga

sällskap böra omarbета sina stadgar så, att de komma i överensstämmelse med föreskrifterna i nämnda kungl. brev, samt underställa härutinnan uppgjorda förslag Kungl. Maj:ts prövning. I sammanhang därmed synes det böra komma under övervägande, huruvida icke berörda kungl. brev borde fullständigas med normerande bestämmelser, avseende att beslutanderätten i lämplig utsträckning må, där sällskapen så önska, kunna överlämnas åt representationer inom sällskapen, vidare att vid fattandet av beslut inom sällskapen kvalificerad majoritet må kunna erfordras i större omfattning än kungl. brevet innehåller, samt slutligen att sällskapens beslut må kunna överklagas i vissa andra fall, än som för närvarande kan äga rum.»

Utskottets hemställan har av första kammaren bifallits, varefter ärendet för ny behandling återlämnats till andra kammaren, som hänvisat detsamma till sitt andra tillfälliga utskott.

Då utskottet anser, att en skrivelse i enlighet med det av första kammaren fattade beslutet skulle bliva så gott som innehållslös och den av andra kammaren begärda utredningen följaktligen högst betydligt kringskuren, finner sig utskottet icke böra tillstyrka andra kammaren att biträda det av första kammaren i ärendet fattade beslutet.

*Utskottets
yttrande.*

Med anledning av vad som sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande av första kammaren fattade beslut icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 september 1914.

På utskottets vägnar:

M. ENDERSTEDT.

I förevarande ärendes slutbehandling hava inom utskottet deltagit: herrar *Enderstedt, Zelahn, Gustafsson* i Brånsta, *Svensson* i Skönsberg, *Nordström, Johansson* i Vetlanda, *Johansson* i Gäre, *Andersson* i Herrklätan, *Nilsson* i Antnäs samt *Eurén*.
